

ffaffe de fornødne Bewiser tilveie. Derfor gjælder det ogsaa, at han forelægger Dommeren skriftlige Spørgsmaal, men han har ikke Lov til selv at ubspørge Vidnet, Dommeren skal stille Spørgsmaal. Ganste vist gives Spørgsmaalene altsaa, som Parten forlanger det, med visse Begrændsninger; men paa den anden Side har Dommeren den Opgave at forhindre, at der bliver afgivet nogen urigtig Forklaring, og navnlig skal han sørge for, at Alt bliver ført til Protokollen i den bedste og tydeligste Form, saaledes som Dommeren opfatter det at være Vidnerens Mening, men der er det overordentlig Uheldige derved, at paa dette Stadium kjender Dommeren endnu heller ikke Noget til Sagen, og Enhver kan sige sig selv, at naar Vidnebevist skal være det Væsentlige, det, som det skal komme an paa under Sagen, kan den, der skal stille Spørgsmaalene, ikke gjøre det, uden at være nøie og grundigt inde i Sagen, og naar Dommeren skal være den, der ubspørger Vidnerne og besøger den hele Protokolliførsel, og han endnu ikke kjender Noget til Sagen, saa er det overordentlig uheldigt. De tilstedeværende Parter ere derfor ogsaa nøbte til bestandig at rette nye Anmodninger til Dommeren og stille nye Spørgsmaal, og det Hele vil, som Enhver, der har nogen Praxis, ofte vil have set, i Reglen og meget let udvikle sig til en høist ubehagelig Situation mellem Dommeren og den Part, som skal have det mest Mulige frem til Fordel for den Sag, han plaiderer. Seg mener, at (det paa disse to Punkter er saa fremtrædende, hvilken forkeret Stilling Dommeren indtager under den nuværende Procesform. Disse Manglers Indflydelse paa de procederende Parter er jo allerede tilbels angiven; men jeg skal dog fremhæve nogle enkelte Ting, navnlig forsaavidt vedrører Parternes Repræsentanter. En Mand, som føler sig krænket i sin Retsffære paa en eller anden Maade og hennender sig til sin juridiske Konsulent, kan ikke undgaa jevnlig og stadigt at faae det Svar: Det kan ikke nytte Noget; jeg kan ikke raade Dem til at paatale Deres Ret, De maa hellere frasalbe Deres Sag, thi der er ikke nogen som helst Udsigt til at føre den igjennem. Parten forsikkrer helligt og dyrt, at han har saa megen og saa aabenbar Ret; men det kan aldeles ikke nytte Noget. Hans Stilling kan være saaledes, at den er fuldstændig haabløs, og det, mener jeg, har ogsaa faaet sit Udtryk i denne eiendommelige, høist popalære Sætning, som er et af Hovedargumenterne ved vore Forligskommissioner og Sagsførerkontorer: Et magert Forlig er bedre end en fed Proces. Det er nu i og for sig en meget mager Sætning. For en Mand, der føler sig i sin fulde Værdighed i den Retsffære, han bevæger sig i, og som har en selvstændig Karakter, er det i mange Tilfælde et overordentlig stort Offer at opgive noget af det, som er hans virkelige og fulde Ret. Naar en Mand faar som den, der føler hos sig selv: Seg for-

uetter aldrig nogen Mand enten ved, hvad jeg direkte har paataget mig, eller ved, hvad jeg indirekte har paataget mig, er det efter min Mening et uafviseligt Krav fra hans Side, at Retsforfatningen er saaledes indrettet, at han ikke skal være nødt til i altsor mange Tilfælde at gaa ind paa en saadan tarvelig Argumentation, som ligger i denne Sætning. Han maa være istand til at hævde sin Ret med Udsigt til ogsaa at opnaa et Resultat. Seg siger derfor, at, hvis vi faae de ny Retsforfatning, som afhjælper en stor Del af de Mangler, jeg har omtalt, maa de Herrer ikke tro, at vi faae færre Retstrætter, tværtimod jeg tror, vi faae flere, idet der er mange flere Retsbrud, som vilde blive paatalte end hidtil; men paa den anden Side kan jeg ogsaa trøste dem, der skulde være meget frygtfomme derfor, med, at jeg tror, at om vi ogsaa ville faae nogle flere Retstrætter, ville vi, hvad jeg anser for nok saa væsentligt, faae færre Retstrænkelse, thi, som jeg tilstræffelig tydelig har udtalt, er det min Opfattelse, at den nuværende Proceslovgivning har havt en meget skadelig Indflydelse paa Retsopfattelsen hos en Del af Befolkningen. Ser jeg nu hen til, hvorledes det vil stille sig med Hensyn til de af mig paaapegede Mangler under det nye System, ville Bestemmelserne i det forelagte Lovforslags § 76 om, at alle Retsmøder ere offentlige, og i § 91 om, at Retsfager forhandles mundtlig, og at der kun skal anvendes Skrift, hvor det udtryffeligt er foreskrevet, efter min Mening medføre, at Proceduren ikke, som jeg før anbede over, er undragen den offentlige Kritik. For det Første ere Parternes Repræsentanter, Sagsførerne, under den mundtlige og offentlige Forhandling undergionne en berettiget Kritik af deres egne Mandanter, medens den Mand, som nu overgiver en Sag til en Sagsfører, ikke har den allerminste eller meget ringe Anledning til at følge med, og i Reglen slet ikke ved nogen Bessed om det Hele, førend det endelige Resultat til Syvende og sidst ifft gang foreligger. Det er i og for sig ifft heldigt. Det vilde være gavnligt, om Parten, hvis han har Lyft, vil kunne føre gjennem den offentlige og mundtlige Forhandling en Kontrol med den Mand, som er hans Besuldmægtigede, der er jo heller ikke Lov om, at Offentlighed under den mundtlige Forhandling vil føre til en Kritik af den hele Procedure overhovedet, saaledes at hverken Parterne eller deres Repræsentanter vilde have Mod til at anbringe mange af de Ting, som nu kunne anbringes under en skriftlig Procedure, eller til at komme med saadanne Benægtelser, som nu kunne foregaa under en skriftlig Procedure, der ikke kritiseres eller ses af noget Menneske uden af Dommeren. Seg føler mig aldeles overbevist om, at baade Parterne og Sagsførerne vilde blive nøbte til i mange Tilfælde at procedere i en anden Mand end hidtil, idet den offentlige Kritik der vilde have sin store Betyd-